

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET
UPA2020/95 + 193
Tillie Martinussen

Maajip 19-iat 2020 – Oqallinnissamik siunnersuutit

Peqqinnissamut, suliniuteqarnissamut aningaasaqarnikkullu tunngasutigut qanoq ililluta Coronavirusimut nutaamut siammasissumik tunngavilersukkamik, periusissamillu tamakkiinerusumik qulakkeerinninnissatsinnut oqallisissatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasorta, Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut)

aamma

Qanoq iliorluni coronavirusip nunatta aningaasaqarneranut eqquinerlunera annikinnerpaamiitsinniarlugu nunatsinneersunik atuinerup annertunerpaamiitsissinnaanera pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Siumup Inatsisartunut ilaasortaaitai)

1.

Covid-19-imut periusissiassaq siumut sammisoq pillugu Naalakkersuisut oqaluuserisassaanut ilanngunneqaqqammersoq Naalakkersuisullu oqallinnigilaataanni oqallinnissarput qilanaaraarput. Naalakkersuisut Siulittaasuata oqaluuserisassanut ilanngummagu nersualaarusupparput. Aqagu oqallisiginissaa qilanaaraarput.

Bilitsit allannguutillu Naalakkersuisut tungaanniit allanngortinneqartunut aamma Siumuminngaanniit uani siunnersuummi matumani apeqqutigisaannut atatillugu oqarsinnaavugut bilitsit aallarfissamut allamut allanngortinneqarsinnaanngormata, aamma utertui maani nunatsinni hotelinut atorneqarsinnaammata nuannaarutiginarpoq, kisianni oqaatigineqarsinnaavoq assersuutigalugu Danmarkimut siumut utimullu bilitsi taama akeqartillugu nunatsinni hotelinut atugassanut utertussamaatissaqarpiarnaviannigilagut. Maani nunatsinni unnuinerit akisupput, taamaammallu takornariartitsisarnerup iluanut toqqaannaq tapiissuteqartoqaannarsinnaagunaraluarpoq, akit utertinneqartut unnuilluni feeriarnermut atorniarsarinagit. Taamatutaaq paasisinnaavarput Air Greenlandimut tapiissuteqarsinnaalereernermut aqqqissugaq inissinneqareemat, taamaalilluta Atlantiku qulaallugu timmisartuussinerit ilai imminut akilersinnaanngitsut attatiinnarsinnaavagut.

Tamassumunnga tunngatillugu pingaarnepaajugunarpoq bilitsit kingusinnerusukkut angalasortatsinnut qanoq akeqalerumaarneri. Nunap iluani angalaneq akisoreerpoq, soorlu mittarfittaassat matussuserniarlugit aningaasartuutit qaffanneqareersimasut.

Piffissamut uunga uatsinnut akiitsoqalersitsippugut, taamaattoq akit qaffariartussaapput, mittarfissat pingasut matussuserniarlugit, kiisalu taassuma saniatigut Coronamik nunarsuaq tamakkerlugu nalaataqarneq peqqutaalluni akit qaffassapput. Siunissami angalanissaq akisoorujunngortussaavoq, tamannalu siunertarineqanngikkaluarpoq. Siunissami tapiissutissat suut pilersaarutiginiarpagut? Akit qaffariarujussuarnissaat akueriniarlugu pilersaarpugut? Siunissami angalariaaserput qanoq isikkoqassava? Siunissaq ungasissoq isigalugu tamassumunnga aqqiissuteqarnissaq pisariaqarpoq, nunaqqatinnguagut nunarsuarmi nunatsinnilu angalasinnaaniassammata.

2.

Takornariartitsisarnerup ilaanik allanngortiterinissap aamma oqallisigineqarnissaa pisariaqartinneqarpoq, taamaasilluta takornariaqartitsinermit nukit sulisussat amigaateqarfinnut atugassiissutigissavagut. Niuertarfiit sorliit ammatinnissaminnut imminut akilersinnaasut sorliillu matuneqartariaqarnerisut misissorneqarnissaat pisariaqarpoq.

Takornariaqarnerup napateqqilernissaata tungaanut suliffeqarfeqarfiup ilaaniit atorfissaqartinneqartunut

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

sulisunik nuussiniarluta allannguisinnaavugut?

Sumi sipaarniarusuppugut, siunissami angalanissat akisoorujussuannginnissaat piniarlugu? Aamma immitsinnut pilersaarutaasutut artukkerluta sulii akiitsoqalersissaagut?

Mittarfiit, immaqa Nuummittoq minillugu, immaqa massakut nalaataqarnitsinnuungitsoq, naatsorsuutigisamiit ukiorpassuarni tullinnguuttuni iluanaaruteqassanngillat. Taamaattumik pilersarusiorniarta, ikilisaalluta, akissaqaqqilernissatta tungaanut. Pitsaanagerusumik siumut sammisumik takornariaqarnermut periusissiusaagut? Nunatsinnut angalanermut bilitsit akii appartinniarpagut, Air Greenland Mittarfeqarfiillu naleqqussassavagut, neriullutalu angalasut amerleriassasut, tassani tunisat amerlinerussammata? Taamaalinikkullu nunatsinni aningaasaqarnermut tapersiilluta, amerlanerusunik? Ullumikkut aqagulu, aammattaaq siunissami qanoq iliorusuppugut?

Mittarfissanut pingasunut pilersaarutit unitsikkallassavagut, akissaqarfigeqqinnissaatalu tungaanut naleqqussarlugit?

Pissarsianit akiliutit tassunga atorneqassappat, akiitsunik tigusinikkuunngitsoq, allatigullu aningaasaqarnikkut pissarsinikkuunngitsoq, siunissami piffissap aalajangersimasup iluani suliffeqarfiit imminut akilersinnaanerusumik ingerlatsisinnaanersammata? Tamatumalu kingorna qanoq perusuppugut? Siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu pilersaarutigut suuppat, suut pinngitsoorniarsarissavagut? Pingaaruteqarpoq pissarsianit akiliutit atoqattaannginnissaat, salliussinerli aamma, piviususersionerlu sionratigut pikkoriffingngissimasarput.

Inissaaleqineq, akiitsunik tigusineq tapiissutillu pisariiallit

Ajornartoornermi uani pisariaqavissoraangat ikorfartoqatigiissinnaanerput takuarput.

Angerlarsimaffeqanngitsut ikiorsinnaasimavagut, kommunit Namminersorlutillu Oqartussat suleqatigiissimapput, Covid-19-imik nalaataqarnerup aallartiffiani sapaatit akunnerit siullerni partiit siulittaasui suleqatigiit aallartinneqarput – sukkasuumillu oqalliffittut atorneqarluni aallartippoq.

Tunillaassortunik Nappaalanersuaqarneranut Ataatsimiititaliarsuarmiit peqqinnissamut tunngasut ilanngussat atorsimavagut, kiisalu Naalagaaffeqatigiinneq tipaatsuutigisimavarput nunanilu avannarlerni peqatigiinneq isumassarsiffittut aallerfigisimallutigu, kiisalu aalajangersimalluinnartumik suleqatigiinneq. Savalimmiut Samarbejdsparitannut qujanaq, maani Suleqatigiissitsisut partiip siulittaasuinut suleqatigiinnut Odensemi Amplexami misissuinerlut atortutsinnut ilisimasat attaveqarnerlu taakku ingerlateqqippaat, aammattaaq Danmarkimut qujanaq nammaqatigiillutalu eqqarsaatigimmitigut. Pisariaqarmat ikorfartoqatigiippugut, tamassumuunalu uummatigut nukittuunngorsarpai, nalaataqarnitsinnullu qisuariaaterput ilanngullugu. Silarsuarmi kisimiilluni sulinissaq periarfissaasimangilaq, ataatsimoorlutalu nukittunerpaajuvugut.

Kisianni pissutsit ilai tammanngillat; mia. koruunit arlaqartut nalinganut inissaaleqivugut, kollegianut, atuarfinnut, najugaqarfinnik nutarterinerlut, kiisalu nutaanik sanaartortitsinissamut sumiiffikkaanut pilersaarutit aallartinnissaat pisariaqartinneqarpoq, kisianni Sanaartornermut Illuliortitsinermullu Aningaasaateqarfimmiit aningaasanik aallernissaq aalajangiusimavarput. Suleqatigiissitsisuni isumaqarpugut tamanna eqqortuunngitsoq. Sanaartornermut Ilinniarfik nunatta ingerlatinnissaanut pisariaqartipparput, aningaasaqarnikkut pilersitseqqinnissatsinnut.

3.

Taamatuttaa atuneq inuummarissassavarput, aamma inuit aningaasaqartinneruneratigut, taamaasilluta nunatta iluani atuisaagut, taamalu nunarsuaq tamakkerlugu akissakilliulernerup nalaani immitsinnut napatissalluta.

Tamanna isumaqarpoq akileraarutissat allagartaatigut soraarnerussutisiassanut pinngitsoorani ileqqaarisussaataanerup kinguartinnissaa isumatasaarnerusooq, taamalu inuit akileraartarnerat annerpaamik 42%-imiinnissaa atuutsiinnarlugu.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Aamma imaasinnaavoq kisitsimmik 1-mik 2-milluunniit apparneqarnissaa oqaluuserissagippat. Allaffissornikkullu annertuunik ilanngaassisariaarunnissaq isumaliutigissavarput, akiliisarfik ilanngaassivik kujataanit akiitsulinnut siunnersortittarfimmik taarsersinnaavarput. Taama isilluta systemit IT-lu aamma atortuulersitsinerit sipaaruteqarfigissavagut, taakku aningaasaqarnerup aaqeqqinnissaata tungaanut aaqqiissutinik akikinnernik taarserneqarsinnaapput.

Minnerusumik inuussutissarsiutillit, sumiiffinni suliffeqarfiit minnerusut kiffartuussiviillu ataannarnissaannut pisinnaasarput malillugu iliuuseqarnissarput pingaaruteqarpoq. Taakkuupput ajornartoornerup nalaani kingornalu suliffeqarfinnik peqqissunik napatitsisinnaanermiinnut periarfissallit, aningaasaatikillutik, pingaaruteqartup ilussuuvorlu pisortat suliffeqarfiutigut kisiisa annaanniarnissaat peqquataillugu inuussutissarsiortut namminersortut nungunnginnissaat. Tassani aamma eqqaamassavarput sipaarniarneq annernarsinnaasoq, kisianni pisariaqassappat naleqqussaannissarput pingaaruteqarpoq.

4.

Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat ukioq manna appartittariaqanngilarput, kisianni nalikillisaasarnermut maleruagassat allannguiffigisinnaavagut, qularnaarlugulu suliffeqarfinni katersaniit akileraarfigineqartannginnissaq suliffeqarfiit sinneqartoorutaasinnaasut tamakkerlugit akiliutigineqaaqqupata, taamaasillutik isumannaallisarneqassapput. Ajornartoornermi tamanna pingaaruteqarpassippoq.

Taamaattorli ulluni makkunani qaffasissunik soraarnerussutisiassanut akiliisitsisarpuq, taarsigassarsianillu qaffasissunik. Taarsigassarsiat misissortariaqarpagut kinguartillugillu imaluunniit piffissami killiliussami taamaatillugit.

Ajornanngitsumik kinguartinneqarsinnaasut tamarmik kinguartinneqarlik, oqaloqatigiittalu, partiit tamarmik peqataaffigisaannik, tamannalu naleqquttorsiorfigitigu. Aningaasaqarnerup pitsanngornissaanut utaqqinitsinni sanaartorneq ilinniartitaanerlu, ilinniagaqaqqinneq piginnaangorsaaqqinerlu ukkataritigit. Aningaasanut Inatsit annertuumik misissortigu ataatsimoorlutalu pingaarnersiuisa.

Oqallinneq paasissutissanik, naatsorsuinernik, siunissami pisinnaasut nassuiaataannik tunngaveqartitsigu ammasumillu oqaloqatigiitta. Ilisimareerparput aalisarnermi akit appassasut, tassanngaanniillu iluanaarutit ingerlanerliulissagunarput.

Takornariaqartitsineq siornatiguulli taama annertutigini kuunngisaannarpoq, suliassaqarfinni tassani sorliit atuutsiinnarneqassanersut aamma sorlerni allanngorsaanissatsinnut ikiuffigisinnaasagut misissortigit.

Umiarsuarnik takornariartaatinik takornarissat qanoq pineqassappat, siunissamilu angalanerit qanoq isikkoqassappat?

5.

Naalagaaffiup ataatsimoortumik tapiissutaa aamma – kissaatigigutsigu - illuliortiternermut sanaartornermullu suliassaqarfiup Covid-19-ip kingunerisaanik qaangiiniarnitsinnut ikiorsinnaavaatigit, kisianni maannangaaq sipaarniuteqarnissamut siunnersuutit misissulereerniartigit, taarsigassarsiallu sorliit kinguartinneqarsinnaanersut ullunut pitsaanerusunut nuutsillugit.

Nunap unammersuarterfia, Inatsisartut illuutaat, erngup nukinganik nukissiorfiit missingersuusiarineqarnikut, IT-systemit, pisortatigit ingerlatsineq maannangaaq misissortariaqarpagut eqqarsaatigalugillu, taamaasilluta suliassaqarfinneersut eqqorneqarnerpaajusut ilinniagaqaqqitsinnaallugillu naleqqussarsinnaavagut.

Suliffeqarfinnut ataannarnissaminnut periarfissalinnut tapersiineq isumatusaarneruvoq, aamma maannangaaq aappasaanik pingajussaanilluunniit qanoq nalaataqaratarsinnaanerput isiginiassavarput.

6.

Danmarkimut Savalimmiunullu ikiormatigit qujanaq. Ikorsiissutit ilaannik tunniussaqaarnerannut, misissuinerimullu atortunik ikiunnerannut. Tamanna qujamasuutigaarput.

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTHET

Ataatsimiittarfimmi suleqatigiinnerujartortilluta, nunarsuarmioqatitsinnittaaq suleqateqarnerujartortilluta. Kalaallit Nunaata inoqatittalu inissisimaffiat pitsanngoriartorpoq, ajornartorsiummillu kivitseqatigiinnissatsinnut amerlanerulerluta.

Tamanna taamaallaat politikeritut sulinitsinnut akunnernik atukkatsinnik akeqarpoq, tamannalu immikkuullarissuuvoq. Maannakkut piareersarnerpassuarnitsigut aningaasaqarnitta appariarnissaa kinguartipparput ukiunilu amerlasuuni tullinnguuttuni taamaatsiinnassallutigu.

Kinguaassatta akiitsuutissaat annertuneruleratartissinnaavagut, tassanilu mianersoqquserusuppugut. Pingaaruteqarluinnarpoq naleqqussaaniarsarput, sipaarniarnissarput, akiitsunik tigusinissat kinguartillugit, inuussutissarsiutinik naleqqussaalluta pisortaqarfinnillu, taamaasilluta ajornartoorneq qanillisissanngilarput.

7.

Peqqinnissaqarfik, illuliortiternerit ilinniartitaanerlu sipaarniarfigerusunngilagut.

Kissaatigivarpullu isumaginnittoqarfik pitsanngorsarnissaa, meeqqanut inuusuttunullu siunertaqartinnerullugu, misissorlugulu allaffissornikkut suliassaqarfiit oqimaatsut piffissami uani allaffissornikkut ajornannginnerulertissinnaanerigut.

Nunatsinni kusanartumi innuttaasutta, silarsuullu sinnerani inuit amerlanerpaartaasa allatut inuuneqalernerput sulisarnerpullu sungiuppaat. Ataatsimiittarfimmi maani aamma taama ilissaagut.

Suliassaqarfiit annertuut soorlu maani pineqartillugit, nunatsinni kusanartumi inuit nutaamik suleriaasiliornissarput aamma suleqatigiissitanik nutaanik pilersitsinissarput pisariaqartippaat.

Maani inimi politikerit tamarmik matumunnga sulinermut ikorfartoqatigiillutik ilanngussaqaarnissaat pisariaqartippaat.

Aamma sumi qanorlu sipaaruteqarniarluta, naleqqussaaniarluta, ukkataqarniarluta siumullu sammisumik aningaasaqarnermik peqqissumik qulakkeerinninnissatsinnut tamatta oqaaseqassasugut pisariaqartippaat.

Maani oqallinniinnakkuunngitsoq aamma partiit akimorlugit suleqatigiittut.

Nalunangitsumik ataatsimoorluta Covid-19 pitsaanerpaamik isumagissavarput.